

asiāsana

1/93

20. vsk.

asiasana

**kirjastotieteen ja infor-
matiikan opiskelijoiden
ainejärjestön udk ry:n ää-
nenkannattaja**

osoite:

**asiasana
udk ry
kirjastotieteen ja infor-
matiikan laitos
pl 607
33101 tampere**

painopaikka:

**tehokopiointi
tampere 1993
issn 0356-0139**

toimitus:

**harri alanne
otto auranen, vast.
sami sahramies
matti "e" säteri**

lisäksi juttuja tekivät:

**kari t. eloranta
juha holopainen
vesa taimi**

valokuvat:

**harri alanne
otto auranen**

sarjakuvat:

tom ekström

sisältö:

pääkirjoitus	3
chairman's column – tuolimiehen pylväs	4
organisaatioiden tietotyön kehittämisen strateginen potentiaali – kari t. elorannan artikkelisarjan neljäs osa	5
viitetieto kumuloitui jälleen – perinnerikas raportti viitetietokantaprojek- tien esittelystä	10
udk:n painotuore hallitus	13
takinkääntäjät – otto & matti	16
kreisi tuttu?	18
kirja-arvostelu: verikekkerit	19
henkilökohtaiset ilmoitukset	23
kutsumuksen ohjaama – vs. lehtori maija klapuri haastattelussa	24
jim – tulevaisuuden kulkuri	27
populistista pohdittavaa	28
kuukauden pähkinä	29
sarjakuvat	30

kirjastonhoitajasta kirjastopalveluiden myyjä

”Joustava” ja **”tehokas”** markkinatalous on jälleen edennyt yhden askeleen. Yliopiston kirjasto otti helmikuun aikana käyttöön uusia maksuja. Maksupäätösten syynä on Posti, joka on ryhtynyt veloittamaan kirjastoja kaukolainoista, karhukirjeistä ja varausilmoituksista.

Kirjastoa ei tästä päätöksestä kannattane syytellä. Sen henkilökunta on varmasti tajunnut maksuttoman, kaikille avoimen ja hyvin resursoidun kirjastolaitoksen merkityksen suomalaisen tieteen ja koko yhteiskunnan kannalta. Jäljet johtavat sitävästoin Postin hyväksikäyttämään uuteen maksuperustelakiin, joka puolestaan voidaan redusoida länsimaiden yleisimpään nykyuskontoon, markkinatalouteen. Uuden uljaan uskonnon tärkeimpiä iskusanoja ovat kilpailuttaminen, yksityistäminen ja maksullisuus.

Kuvitellaan, että tällaisia sanoja soveltamalla erilaisten yhteiskunnan järjestelmien taso ja toiminnan laatu yht’äkkiä paranee kuin taikaiskusta. Näin saattaakin joskus käydä, mutta markkinataloususkon vakavin sokea piste on juuri sen hellimä muka tasaveroinen ostaja versus myyjä –suhde. Palveluja on tarjolla – käypään hintaan. Tämä on melkoinen isku huolella ja pitkään rakennettua koulutuksellista tasa-arvoa kohataan. Aamulehdessä haastateltu ylikirjastonhoitaja Hannele Soini sanoikin, etteivät opiskelijat ja tutkijat edes vielä tajua maksujen vaikutusta tieteen tekemiseen. Käykö niin, että vastedes mieleisiään opinnäytteitä ja tutkimuksia tekevät ne, joilla on varaa maksaa kalliita kaukolainamaksuja? Vähemmän varakkaat (eli vähemmän tärkeät?) tekevät sellaisia, joista selviää oman kirjaston kirjoilla.

Tietenkin on totta, että maksut eivät (vielä) ole kovin suuria. Niiden olemassaolo onkin tärkein seikka: kyse on maksuttoman kirjastolaitoksen periaatteesta. Sitäpaitsi Postin on tavattoman helppo jatkossa hilata maksuja ylöspäin ”kustannussyihin” vedoten. Ja kirjastot tulevat perässä, mitäpä muuta ne voivat?

Ankean asian vastapainoksi voisi loppuun yrittää jotain hupiakin. Joku tuntematon oli jättänyt Ilta-Sanomista leikatun otsikon Asiasanan juttukuoreen. Otsikko kuuluu ”Ei pysty!” (Juttu käsittelee impotenssia.) Tiivistelmän ensimmäisen virkkeen toimittaja on muotoillut näin: ”Viimeisen päälle treenattu miesurheilijan vartalo on voimakas ja leveä, mutta siitä saattaa puuttua olennainen ominaisuus, joka löytyy *ruipelolta kirjastonhoitajapojalta*kin.”

Nyt se on todistettu: iltapäivälehdistö on vääristelevien stereotyyppien uusintaja!

Tampereella 20.2.93
Otto Auranen

chairman's column - tuoli- miehen pylväs

Jos eläisimme 1970-lukua, UDK:n tuore hallitus ja tusinat innokkaat rivijäsenet olisivat todennäköisesti tälläkin hetkellä vuolemassa banderollin tikkuja tai laatimassa demokraattisessa hengessä julkilausumaa mistä tahansa mieleen tulleesta aiheesta.

Jos eläisimme 1980-lukua, olisimme nytkin laskettelemassa Alpeilla tai ostelemassa elektrooniikkaa rahoilla, jotka saimme meille tyrkyttämällä tyrkytetyistä kesätyöpaikoista.

Vaan taakse ovat jääneet nuo ihanat ajat. Me elämme 1990-lukua: kituutamme opintorahalla kunnemme lainaa uskalla ottaa ja opiskelemme niska limassa, jottei meitä rangaistaisi lukukausimaksuilla. Menneiden vuosikymmenten puuhasteluihin ei ole enää rahaa, aikaa eikä intoa.

Epätodennäköiseltä kuitenkin tuntuu, että nykyinen opiskelijapolvi jäisi historiaan ainoastaan niinä harmaakasvoisina olentoina, jotka nälkävyötä kiristäen tekivät mitä käskettiin. Dialektisesti voisi ennustaa, että takavuosien aktiivisesta hihhulismista ja sitä seuranneista pulla-aikojen passiivisesta itsekeskeisyydestä jalostuu tällä vuosikymmenellä uudenlaista aktiivista itsekeskeisyyttä. Mielenosoitusintoa on jälleen eikä aiheita tarvitse hakea kaukaa. Lompakkoon vilkkaamalla löytyy henkilökohtainen syy mennä torille karjumaan ja heittelemään tiiliskiviä pankkien ikkunoihin. Sen kaukaisempia syitä tuskin kukaan kaipaakaan.

Maamme johtajat, joista useimmat ovat kouluttautuneet nykyiseen tehtäväänsä politikoimalla opiskelijajärjestöissä, tekevät kyllä parhaansa karsiakseen nykyopiskelijoista kaiken ylimääräisen aktiivisuuden lyhentämällä opiskeluaikoja väkisin. Minkähänlaisen äläkän olisivat muuten Aho, Pokka, Kanerva ja muut reippaat ylioppilaat aikanaan mahtaneet nostaa, jos hallitus olisi kurittanut heitä yhtä rankasti kuin he itse nyt meitä? Siinä desibelitasossa saattaisi meillä olla tavoittelemista.

Mikäli jo ehditte säikähtää, että UDK:lla olisi salaisissa lisäpöytäkirjoissaan suurisuuntaisia yhteiskuntajärjestyksen järjestyttämissuunnitelmia, voitte huokaista helpotuksesta. Ei ole. Enkä vielä huolestuisi edes siitä, että hallituksen järjestäytymiskokouksessa peräti kaksi henkilöä tarjoutui UDK:n vallankumousvastaavaksi... Kehotan teitä silti tarkkailemaan itseänne, sillä kaikki mitä ainejärjestönne parissa seuraavina vuosina teette tai tekemättä jätätte, muistetaan ensi vuositu-
hannella 1990-lukulaisuutena.

Ja muistakaa, että kylläinen vatsa ei työskentele mielellään – *plenus venter non studet libenter* – kuten latinanpuhujat Pikku Jättiläisen (1944) mukaan niin osuvasti ilmaisevat.

Sonja Björkbacka

organisaatioiden tietotyön kehittämisen strateginen potentiaali

Kari T. Eloranta

Vuosi sitten Engelbart vierailu Tampereella pitämässä yhden seminaaripäivän Tampere-talossa ylläolevan otsikon ilmaisemasta teemasta. Hän korosti seminaarin valmisteluvaiheessa haluaan keskittyä suuriin peruskysymyksiin, vaikka hänellä olisikin ollut paljon kerrottavaa monista teknisistä yksityiskohdista. Seuraavilla sivuilla on pyritty esittelemään tiivistetysti hänen keskeisiä ideoitaan.

organisaation ABC-malli

Organisaatioiden varsinaista tuottavaa toimintaa voidaan kutsua niiden A-tason toiminnaksi. Organisaatioiden olemassaoloa voidaan perustella tämän tason toiminnan tuotoksilla (so. aineellisilla tai henkisillä tuotteilla). Toiminnan sisällöt ja prosessit vaihtelevat huomattavasti organisaatiosta toiseen.

A-tason toiminnan parantamiseen pyrkivää tukitoimintaa voidaan kutsua B-tason toiminnaksi. Esimerkiksi organisaatioiden suunnittelutoiminta ja tietojärjestelmien kehittäminen voidaan ymmärtää A-tason toiminnan parantamiseen tähtääviksi tukitoiminnoiksi. Tällä tasolla tehtävän työn sisältö riippuu A-tason toiminnasta, mutta sen prosessit ja työmenetelmät eivät ole niinkään sidoksissa siihen. Ajatellaanpa vaikkapa matemaattisten mallien kehittämistä niukkojen voimavarojen optimaalis-

ta jakoa varten tai tietokantatekniikoiden soveltamista henkilöstötietojen tai kirjastokortistojen laadintaan ja ylläpitoon. – Usein on korostettu tarvetta pitää jatkuvasti silmällä mahdollisuuksia A-tason parantamiseen ja juurruttaa tällainen huolenpito organisaatioihin pysyväksi ja jatkuvaksi toiminnaksi. B-taso on organisaation elinkelpoisuuden ja menestymisen olennainen edellytys.

Koska B-taso eli organisaation varsinaisen toiminnan parantamiseen pyrkivä toiminta on tärkeä osa organisaation kokonaistoimintaa, ansaitsee sen itsensä kehittäminen (so. parantaminen) osakseen eksplisiittistä huomiota. B-tason toiminnan tulee olla pysyvää, riittävästi resurssoitua ja itsessään jatkuvan kehittämistyön kohteena. Näin päädytään C-tasolle eli parantamisen parantamisen tasolle. Kun B-tason toiminnan prosessit ja menetelmät näyttävät olevan samanlaisia organisaatiosta toiseen ja koska parantamisen parantaminen merkitsee yleensä toimintaprosessien ja työmenetelmien kehittämistä, näyttäisi C-tason toiminta olevan sekä sisällöltään että prosessiltaan yhtäläistä organisaatiosta toiseen. – Teoriassa olisi mahdollista jatkaa tasojen lisäämistä loputtomiin, mutta Engelbart yhdistää kaikki parantamisen parantamisen yhdeksi tasoksi.

5

Organisaatioilla, jotka pyrkivät kehittämään

itseään tulokselliseksi, on ABC-mallin mukaan edessään seuraavat peruskysymykset: Mikä olisi järkevin tapa jakaa käytettävissä olevat voimavarat A, B ja C -tasojen välillä? Millainen parantamistyöhön käytettyjen voimavarojen jako B ja C -tason toimintojen kesken tuottaisi parhaan tuloksen A-tason tuottavuuden kannalta? Vaikka emme pystyisikään mittaamaan määrällisesti (esimerkiksi rahassa) saatavaa tuottavuuden lisäystä kehittämistyöhön käytettyjen voimavarojen eri jakotavoista, on silti syytä yrittää edes karkeasti arvioida eri jakotapojen mahdollisia vaikutuksia.

c-yhteisö ja geneeristen kykyjen kehittäminen

Jos C-tason toiminta on organisaatiosta toiseen hyvin samanlaista, miksi tällaista toimintaa ei harjoiteta yhteistyönä? Tähän kysymykseen kätkeytyy 1980-luvun lopulla perustetun ja Bootstrap Institutin keskeinen toiminta-ajatus. Engelbart pyrkii Bootstrap-seminaariensa avulla saamaan alulle tietotyön kehittämiseen eri tavoin kytkeytyvien organisaatioiden (atkiyrityksien, yliopistojen, tutkimuslaitoksien, suuryrityksien ja julkisen hallinnon organisaatioiden) yhteistyötä C-tasolla. Miksi jokainen organisaatio kehittäisi itse itselleen esimerkiksi omat yhteistyön tietokonetuen tekniikat? Eiväthän ne kehitä (eikä pidäkään kehittää)

6 omia tekstinkäsittelyohjelmiaan tai tietokantaohjelmiaan. Puhaltamalla yhteen hiileen saa jokainen C-yhteisön jäsenorganisaatio suuremman hyödyn sijoitukseltaan C-tason toimintaan kuin mitä se voisi odottaa toimimalla samalla panostuksella yksinään.

C-tason toiminnan kehittäminen edellyttää kaikille toiminnan tasoille merkittävien tietotyön tukimuotojen tunnistamista. Engelbart on esittänyt kolme yleistä geneeristä kykyluokkaa,

joita tarvitaan organisaatioiden toiminnan kaikilla kolmella tasolla:

- tarpeiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen,
- ratkaisujen tuottaminen ja toimeenpaneminen, sekä
- oppiminen ja sen tuloksien sisällyttäminen toimintaan.

Mikäli voidaan löytää näiden kykyjen vahvistamiseen uusia keinoja, olisivat ne kaikkien tietotyötä tekevien yksilöiden ja organisaatioyksikköjen käytettävissä. Samalla tavoin kuin symbolienkäsittelyyn kehitetyt tutut työkalut (esim. tekstinkäsittelyn tietokonepohjaiset työkalut) ovat kaikkialla käytössä. Mutta kysymys ei ole yksinomaan uusista fyysisistä työkaluista, vaan vähintään yhtä paljon uusista työympäristöistä ja työmenetelmistä.

codiak

Organisaatioiden tietotyö on huomattavassa määrin yhteistyönä tapahtuvaa tiedon (engl. knowledge) kehittämistä, integrointia ja käyttöä. Tämän tosiasian korostamiseksi Engelbart on ottanut käyttöön lyhenteen CODIAK = Concurrent Development, Integration and Application of Knowledge. Organisaatioiden sisäinen ja organisaatioiden välinen tietotyö merkitsee tarjolla olevien tietovarastojen jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä niin missioittain kuin tiedonaloittain.

Haluan korostaa CODIAK:n luonnetta nimenomaan tietämyksen hallintana. Se vastaa hyvin toimintaa, jota informaatiotieteen piirissä kutsutaan tietämyksen organisoinniksi ja käytöksi (engl. knowledge organization and use). Patrick Wilsonin "Public Knowledge, Private Ignorance" käsittelee ensimmäisessä pääluvussaan mm. tiedon kultivoinnin nimikkeen alla samoja peruskysymyksiä kuin Engelbartin CODIAK. Tietämyksen kartoitukset ja informaatiokeskukset kuuluvat siihen keskeisinä piirteinä.

interoperoitavuus

Organisaatioiden tietotyön kehityksen merkittävinä jarruina ovat olleet tekniset ja sosiaaliset esteet tiedon vapaalle siirrolle. Tietotekniikan tasolla on esiintynyt teknistä eristyneisyyttä niin laitteiden kuin ohjelmistojen yhteensopimattomuuden muodossa. Vaikka integrointikehitys onkin edennyt huimaa vauhtia, on yhä edelleen monia vaikeuksia saada eri laitteet ja ohjelmat toimimaan yhteensopivasti kulloisenkin käytön kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Tietotekniikalla on yhä taipumus enemmän eristää kuin yhdistää organisaation toimintaa. Ja vaikka tiedonsiirron tekniset esteet saataisiinkin raivatuiksi, ei se yksinään takaa sosiaalisella tasolla yhteistyön ja aidon vuoropuhelun syntymistä.

Joka tapauksessa Engelbart katsoo CODIAK-prosessin edellyttävän pohjakeen järkevän asenteen interoperoitavuuden olemassaoloa. Tätä hän on itse pyrkinyt edistämään jo 1960-luvulla alkaneessa kehittämistyössään, joka kohdistui sekä avointen hyperdokumentti-järjestelmien (OHS=OPen Hyperdocument Systems) että yhteistyön tietokonetuen (CSCW=Computer Supported Cooperative Work) kehittelyyn. – Korostettakoon, että Engelbartille nämä molemmat ajankohtaiset tietokoneteknologian muodot ovat ensisijaisesti CODIAK-prosessin vahvistamisen keinoja. Hänelle on ollut selviö alusta alkaen, että esimerkiksi hypermedian tulee tarjota tehokas tuki yhteistyötä varten.

avoimet hyperdokumenttijärjestelmät (ohs)

Jo 1960-luvun puolivälissä syntynyt ensimmäinen hypertekstijärjestelmä NLS/Augment oli selvästi tarkoitettu edistämään yhteistyötä tekevien tietotyöläisten interoperoitavuutta. Tarkoitus oli luoda työtila, jossa erilaiset dokumentit voitiin kytkeä yhteen tarpeen

mukaan elektronisten linkkien avulla. Kaikkien dokumenttien tulee olla avoimina toisilleen siinä mielessä, että tarvittaessa mistä tahansa voidaan viitata mihin tahansa niin dokumenttien sisällä kuin välillä.

Engelbartin hypermediavisiona on ollut organisaation erilaisten dokumenttien ylläpito sähköisessä muodossa ja mahdollisuus kytkeä ne tarpeen mukaan toisiinsa sähköisten linkkien avulla. Linkkien lisäksi tarvitaan monia muita apuvälineitä. Dokumentit tulee jäsenellä siten, että niitä voidaan näyttää ja lukea eri yksityiskohtaisuuden tasolla. Nk. jäsen-telyohjelmistojen (engl. outliners) ja näyttögeneraattoreiden (engl. view generators) ideat ovat syntyneet tästä tarpeesta.

7

Tässä yhteydessä lienee paikallaan korostaa tosiasiasta, että Engelbart puhuu organisaatioiden tietotyön kehittämistä todella suurten organisaatioiden määrittelemässä kontekstissa. Hän työskenteli ennen Bootstrap Institutin perustamista McDonnell Douglasin palveluksessa lentokoneiteollisuudessa. Meikäläinen voi vain hämäästi aavistaa, kuinka paljon erilaisia dokumentteja tarvitaan esimerkiksi sotilaslentokoneen suunnittelun, tuotannon ja huollon eri tarpeisiin ja miten monia yhteistyökumppaneita siihen liittyy niin yksilöiden kuin organisaatioyksikköjen ja organisaatioiden tasolla. Lentokoneiteollisuuden OHS- ja CSCW-tarpeisiin ei voida vastata hankkimalla Mac-mikroja ja niiden HyperCard-ohjelmistoja!

yhteistyön tietokonetuki

Organisaatioiden CODIAK ei ole yksilötyötä vaan yhteistyötä. Siksi tarvitaan yhteistyön erilaisia tukimuotoja. Engelbart on itse ihmetellyt sitä, miksi yleinen kiinnostus tätä aluetta kohtaan on virinnyt vasta 1980-luvun loppupuolella. Onko kauniiden laser-tulosteiden saanti ol-

lut tärkeämpää kuin yhteistyön tukeminen?

Suurissa organisaatioissa tarvitaan yhteistyön tietokonetuen kaikkia muotoja aina tarpeiden mukaan. Engelbart varoittaa tämän alueen kehittäjiä siitä, että tuotettavista CSCW-soveluksista tulee helposti toistensa kanssa yhteen-sopimattomia. Samassa huoneessa samaan aikaan työskentelevien tietotyöläisten tietokonetuen tulee liittyä saumattomasta paikallisesti ja ajallisesti erillään tapahtuvan yhteistyön tukimuotoihin.

käsikirjat ja käsikirjakierros

CODIAK-prosessi voi tuottaa monenlaisia tietämystuotteita. Engelbart on Bootstrap-seminaareissaan puhunut lähinnä kolmen tyyppisestä tuotteesta: taltioiduista vuoropuheluista (recorded dialogues), yhteisön tiedustelukokoelmista (CIC=Community Intelligence Collection) ja käsikirjoista (Handbook). Viimeksi mainitut näyttävät olevan CODIAK-prosessin keskeisin tuote.

Engelbart on todennut käyttävänsä termiä 'Handbook', koska hän ei tunne parempaakaan termiä. Perusideana on koota kaikki missioittain ja/tai tiedonaloittain tärkeä tieto yhteen ja ylläpitää sitä dynaamisesti kehittyvässä muodossa.

Käsikirjan sisältöaines voi koostua organisaatiojäsenten esittämistä ideoista, muistiinpanoista, kommenteista, argumenteista, mahdollisuuksista, tarpeista yhtä hyvin kuin ulkopuolisista dokumenteista. Kunkin yhteisön tulee itse

8 päättää sopivat sisällöt. Kuitenkin vähintään yhtä tärkeää kuin itse käsikirja on sen synnyttävä ja jatkuvasti ylläpitävä käsikirjakierros: "An OHS should support not only reference access, but also dynamic evolution of the Handbook." Yhteisöjen tulee jatkuvasti käydä vuoropuhelua käsikirjan sisällöistä

ja kehittämismahdollisuuksista (mitä on, mitä puuttuu, mitä ongelmia käytössä, jne). Käsikirjan ylläpito merkitsee tiedon jatkuvaa kehittämistä, analyysiä ja päivitystä.

Engelbart katsoo käsikirjakierroksen edellyttävän tukihenkilöitä, jotka kykenevät avustamaan käsikirjakierrosta kouluttamalla ja ohjaamalla käsikirjan teknisten piirteiden (hakemistot, rakenteet, raportit, tilanneanalyysit) suhteen. Lisäksi hän on esittänyt "sulattelijan" (digestor) roolia integroidun, strukturoidun ja indeksoidun käsikirjan varsinaiseksi luojaksi. – Jälleen törmäämme niiden henkilöiden ajatukseen, jotka ovat puhuneet esimerkiksi informaatiokeskuksista, informaatioanalyysista ja tiedon synteeseistä. Onko "sulattelijan" rooli tulevaisuudessa informaatiotieteilijöiden keskeinen ammatillisen osaamisen alue? Kuuluko siihen esim. Vannevar Bushin artikkelissaan "As We May Think" mainitsema valmiiden polkujen l. hypertrailien rakentaminen?

neurope lab ja eurooppalaiset c-yhteisöt

Onko Engelbart Bootstrap-seminaarin ideat outoja eurooppalaisille? Vieraillessaan vuosi sitten täällä Skandinaaviassa, Engelbart sai kutsun Ranskaan Neurope Lab-nimisen tietotyön kehittämiseen keskittyneen organisaation vieraaksi. Viime joulukuussa hän piti saman organisaation järjestämänä ensimmäistä kertaa 3-päiväisenä Bootstrap-seminaarinsa Euroopassa. Tämä voitaneen tulkita konkreettiseksi osoitukseksi siitä, että Eurooppa on ottanut Engelbartin ideat vakavan harkinnan kohteiksi.

Mikä tuo Neurope Lab on ja mikä on sen tutkimusohjelma? Kysymys on monikansallisesta tutkimus-, koulutus- ja konsultointiorganisaatiosta, jonka johtohenkilöstöt näyttävät omaavan liikkeenjohdon, tietotekniikan, kognitiotieteen ja opetusalan asiantuntemusta. Sen missiona on tietoteollisuuden (knowledge industry) syntymisen ja oppivien organisaatioiden kehi-

tyksen edistäminen. Toiminnan perustana on nk. avoin tietoarkkitehtuuri (open knowledge architecture), joka mahdollistaa tiedon formalisoinnin ja tiedon organisoinnin käyttökelpoiseen muotoon sekä varmistaa tiedon välittymisen tulokselliseen päätöksentekoon. Varsinainen ohjelma sisältää neljä toisiaan täydentävää lohkoa: (1) avoin oppiminen, (2) älyn teknologiat (visualisointi, simulointi, liittymät, CSCW, jne), (3) tietämystekniikka (sen laajassa merkityksessä) ja (4) tietotalous. Ohjelmien tuotoksena on (a) tietojenkäsittelytuotteiden integrointi sekä olemassa oleviin että uusiin organisaatioihin ja (b) erilaisten tietopalvelujen (knowledge services) tarjoaminen (esim. seminaarit, kurssit, työpajat, konsultointi, jne) sekä kokeelliset teknologiapohjaiset avoimen oppimisen ympäristöt yhteistyöhön osallistuville organisaatioille. (Norjan tiede- ja opetusministeriö on yksi noista nykyisistä osanottajista. Suomesta ei ole ketään mukana ainakaan toistaiseksi.) Sovellusalueiksi on otettu mukaan sellaiset, joiden tieto (so. tietämys) on monimutkaista ja vaikeasti formalisoitavissa olevaa, nopeasti laajentuvaa ja jatkuvasti muuttuvaa (esim. monikansallinen informaatioteknologia, pankkitoiminta, teollisuustuotanto, liikkeenjohdon palvelut, terveydenhuolto ja ympäristöasiat).

Monia muitakin eurooppalaisia C-yhteisöjä on olemassa. Monet niistä ovat tosin keskittyneet jollekin osa-alueelle kuten CSCW-tutkimukseen. Tällainen ohjelma on esimerkiksi COST-14, joka pyrkii kehittämään monella eri tasolla yhteistyön tietokonetuen teoriaa ja

teknologioita.

potentiaalinen haaste

Tarjoaisivatko Engelbartin ideat lähtökohdan meille informaatioalan edustajille sen pohdintaan, mitä me voisimme tehdä "itse itsestämme" tiedonhallinnan ammattilaisina? Mitkä ovat nykyisen koulutuksemme antamat kyvyt CODIAK-prosessissa ja käsikirja-kieroksen toteutuksessa?

Engelbartin koko ohjelmassa ja elämäntyössä on vahvana puolena pyrkimys kokonaisnäemyksen vaalimiseen ja kehittämiseen. En ole aivan vakuuttunut siitä, onko edes hän sisäistänyt kaikkia CODIAK-prosessiin liittyviä tarpeita, mahdollisuuksia ja kykyvaatimuksia. Voi olla, että hänkin on liiaksi insinööri kyetäkseen ymmärtämään tiedon luonnetta, organisointia ja käyttöä koko laajuudessaan. Erityisesti olen epäroivä sen suhteen, hallitsemmeko niihin liittyvät kulttuuriantropologiset ja sosiologiset kysymykset. Engelbart itse on kuitenkin korostanut juuri näiden kysymyksien primäärisyyttä tietotyön kehittämisessä. Siksi onkin aiheellista pyrkiä jatkamaan hänen työtään näiden kysymyksien parissa, kun olemme Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan laitoksena kehittämässä opetustamme ja tutkimustamme tietotyö sen yhtenä osa-alueena.

9

viitetieto kumuloitui jälleen

Otto Auranen

EKOT, NARK, UFOT ja OLUT esittäytyivät viitetietokantaprojektin perinteisessä (=kolmannessa) julkistamistilaisuudessa 9. joulukuuta. Nimet sanovat jotakuinkin kaiken tietokantojen aiheista. EKOT käsittelee ympäristötietoutta ”kuluttajan näkökulmasta”, NARK huumeita, UFOT tuntemattomia lentäviä esineitä ja OLUT, miten sattui, olutta.

Yleisöä k & i-laitoksen luentosaliin oli siunaantunut runsaat 20 henkeä. Ulkopuolisia (=muuta kuin alan opiskelijoita ja opettajia) ei juuri näkynyt. Rohkaisevaa oli kuitenkin se, että muutama ensimmäisen vuoden opiskelija oli osannut tulla paikalle.

Tilaisuuden avaajalla, lehtori Anneli Kankaanrinnalla oli tutut sanankäänteet: kaikki ovat selviytyneet hienosti, tulokset ovat loistavia, tämä on laitoksen huippuosaamista jne. Totta kyllä, nämä tapahtumat ovat laitoksen mainoksia, mutta eikö kenelläkään koskaan pala pinna projektissa, eikö yksikään ryhmä koskaan epäonnistu edes vähän?

ympäristötietoa kansalle

EKOT-tietokanta käsittelee hakumanuaalin mukaan ympäristötietoutta kuluttajan näkökulmasta. Tarkemmin sanottuna aiheita ovat mm. yleinen ekologia, energia, ongelmajätteet, liikenne, kierrätys ja kotitalouden kemikaalit. Tavallisten

monografioiden ja artikkelien lisäksi tietokannasta saa myös viitteitä diasarjoista, elokuvista ja peleistä. Viitteitä on kaikkiaan 88.

Esittelyssä oli lähes koko EKOT-työryhmä mukana. Heikki Mäki-Kulmala kertoi alustuksessaan aineiston olevan kansantajuista, ”tieteellisiä” dokumentteja ei ole mukana. Hakumanuaalia esitelleen Tuija Seppäsen mukaan EKOTin käyttäjän oletetaan tutustuneen laitteisiin. Muussa tapauksessa tietokannan tekijät luottavat siihen, että kirjastonhoitajat opastavat käyttäjiä.

Hakudemonstraatiot olivat muuten hyvän esittelyn kompastuskivi. Yleisön ei annettu hakupyynnöjä, vaan koneen käyttäjä keksi aiheet itse mutisten koneen ruudulle. Itse hautkaan eivät onnistuneet kovin hyvin. Pimeässä luentosalissa istuvan yleisön kärsimättömyyskäyrä kohosi vähintään aritmeettisessa sarjassa. Kaiken lisäksi piirtoheittimen tuuletin yläpuolella oleva valo häikäisi ikävästi yleisön silmiä, tehden demonstraatioista entistä rasittavamman kokemuksen.

Lopuksi ryhmä kokoontui vielä yhteen hymi-

semään kiitosta projektin opettavaisuudelle ja arpomaan paketin ympäristöystävällisiä roskapusseja. Palkinto osui (sattumaltako?) Asiasanan toimittajalle. No, näin pienillä lahjuksilla ei lehtemme toimittajia osteta.

narkkarin toiveuni

Suurimmalle osalle NARK-työryhmän jäsenistä oli tullut sopiva este juuri joulukuun yhdeksänneksi. Tätä ihmetteli päävastuun NARKin esittelystä kantanut Sami Sahramies. (Myöhemmin kävi jopa ilmi, että eräs ryhmän nimeltä mainitsematon jäsen oli yksinkertaisesti unohtanut koko asian.)

NARK sisältää viitteet 70 huumeita käsittelevästä dokumentista. Viitteistä 27 on kaunokirjallisuutta, 38 tietokirjallisuutta, kolme valistusvideoita ja kaksi elokuvia. Tietokannan kohteina ovat peruskoulujen ja opistojen opettajat ja oppilaat. Näinollen aineisto onkin yleistajuista, suomenkielistä ja valittu siten, että se on saatavilla yleisistä kirjastoista. Tietokannassa on myös jätetty pois aihepiirin ääripäät: toisaalta uskonnolliset ”huumeet ovat Saatanan juoni”-lehtiset, toisaalta kaikenlaiset huumeenvalmistusoppaat.

Tiina Björkman esitteli asiasanastoa. Hänen mukaansa asiasanastosta on tehty tahallisesti väljä, jotta sitä olisi helppo laajentaa myöhemmin. Mukaan on otettu uusia sanoja (esi-

merkiksi crack ja ecstasy) mahdollista päivitystä varten. Asiasanastossa on myös termejä, joilla ei äkkiseltään luulisi liittyvän huumeisiin, kuten karate, jazz-musiikki ja kuvataide. Tämä johtuu esittelijöiden mukaan kaunokirjallisuudesta, jossa käsitellään huumeiden lisäksi muitakin teemoja.

Hakudemonstraatiot menivät melko hyvin. Sami Sahramies muisti konetta käyttäessään puhua yleisölle eikä koneen ruudulle ja mikä tärkeintä, pyysi hakuaiheita yleisöltä eikä keksinyt niitä itse. Apulaisprofessori Kalervo Järvelinin Timothy Learya koskeva hakupyyntö ei tuottanut tulosta, sensijaan hakulause ”osmo kontula” antoi viisi viitettä.

humanoidit tulevat

UFOT on selvästi viime syksyn huumoritietokanta. Jo hakumanuaalin alkupuhe aloittaa vitsailun: se on kuulemma kirjoitettu automaattikirjoituksella, ja sanelijana on toiminut Jupiterin kuun humanoidi. Tietokannan tehnyt työryhmäkään ei ole mikä tahansa, vaan ”ufologinen soluttautujatyöryhmä”, jonka ”työskentely on sujunut kitkattomasti ja yleisen hilpeyden vallitessa”.

11

UFOTissa on viitteitä yhteensä 86. Mukana on kirjoja, artikkeleita, kausijulkaisuja, yksi sanasto ja yksi video. Tietokannan kohde ovat ufoista kiinnostuneet yleisten kirjastojen asiakkaat, joten aineisto on suomenkielistä. Työryhmä sanoi ufoihin kriittisesti suhtautuvien teosten olevan UFOTissa vähemmistönä. Ei mikään ihme kun muistaa, että esim. artikkeleista suurin osa on koottu Ultra-lehdestä.

Ehdottomasti UFOTin parasta ja hauskindantia ovat asiasanasto ja luokituskaava. Edellinen on työryhmän itsensä kehittämä, jälkimmäinen on otettu Ultra-kirjastosta. Asiasanasto sisältää mm. tällaisia helmiä: hybridirodut, ufologinen arkeologia, ufonautit, kosminen energia, ufokonferenssit, ufopolitiikka, ufoviestit ja ufologian historia. Ul-

tra-kirjaston luokitus on täynnä parapsykologiaa, ufologiaa, okkultismia ja eri uskontoja. Toisaalta myös luonnon- ja yhteiskuntatieteitä on uhrattu tilaa. Huikein veto kuitenkin Pekka Ervastille omistettu oma luokka.

12 Hakudemonstraatioissa huomattiin että yksi viite oli mystisesti kadonnut. Sitä epäiltiin yleisesti humanoidien sieppaamaksi. Hauskimman kirjannimen titelin vei eräs englannista käännetty teos, jonka alkuperäinen nimi on "UFOs – Satanic Terror".

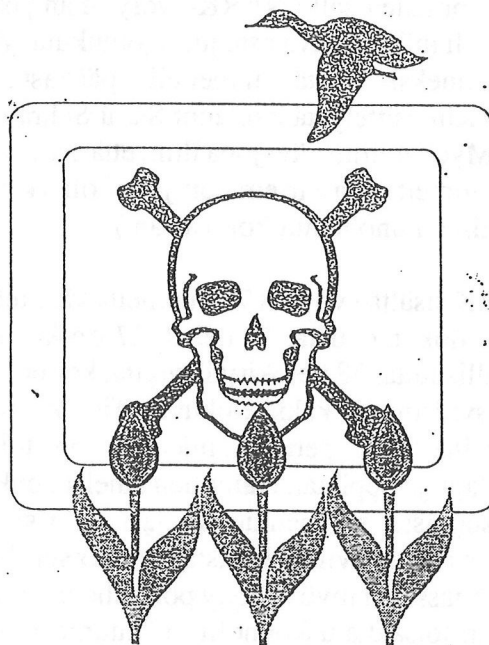
Yleistä hilpeyttä herätti työryhmän esittämä pätkä Rauni-Leena Luukanen-Kilden videosta, jossa hän esitelmöi mm. humanoideista. Luukanen-Kildella oli videolla yllään paita, jossa oli ufon kuva sekä teksti "Light and Love". Tämä nainen oli joskus Lapin keskussairaalan ylilääkäri, tajuatteko?

humalat ja maltaat

OLUT-tietokantaan on valittu muista tietokannoista poiketen myös muita kuin yleisiä teoksia. Viitteitä on kaikkiaan 82, ja mukana on monografioita, artikkeleita, väitöskirjoja ja muita opinnäytteitä, konferenssiesitelmää, tiedotteita, sanakirjoja, laulukirjoja ja aikakauslehtiä. Dokumentteja on neljällä kielellä (suomi, ruotsi, englanti ja saksa), vaikka kohteena ovatkin yleisten kirjastojen asiakkaat. (Myös he voivat osata muita kieliä kuin suomea.) Tietokantaan valitut dokumentit lähestyvät olutta historian, valmistuksen, kulttuurin, lääketieteen, kaupan ja yhteiskunnan kannalta.

OLUTin tekijöistä oli paikalle päässyt kolme kahdeksasta. Esittelyä kiusasi yleinen viimeiseksi jäämisen riesa: yleisö valui ulos jatkuvasti, kun kello ohitti virastoissa noudatettavan aukioloajan.

Esittelijät tekivät kuitenkin työn tunnollisesti loppuun. Aihe oli kuulemma valaistunut heille jo viime keväänä, minkä jälkeen oli alkanut aineiston kerääminen. Varsinaisessa projektissa työryhmä oli ollut varsin heterogeeninen, joten esittelijät kiittelivät työskentelyä opettavaiseksi kokemukseksi, mitenpä muutenkaan.

Sisällönkuvailuun ryhmä on käyttänyt asiasanojen ja luokituksen ohella myös luonnollista kieltä. Tiivistelmät ovat indikatiivisen ja informatiivisen välillä. Asiasanaston laadinnassa oli tuottanut vaikeuksia se, että aineistossa lähestytään olutta niin monelta taholta. Lopputulos on kuitenkin tekijöiden mukaan "suhteellisen hyvä". Asiasanaston teko oli heidän mielestään työteliäin osa koko projektia ja tietysti myös varsin opettavainen. Onkohan muu yliopisto-opetus aivan turhaa, kun opettavaisista kursseista täytyy erikseen mainita?

Neljästä työryhmästä OLUTin tekijät ovat ainoita, joilla on selkeästi eksplikoitu tulevaisuudensuunnitelma tietokannalleen. Haku-manuaalin mukaan "kukin opiskelija kerää omaan näkökulmaansa liittyvää olutaineistoa, jonka perusteella tietokanta päivitetään puolen vuoden välein".

udk:n painotuore hallitus

UDK sai uuden hallituksen 3.12. 1992 hirveän itkun ja hammastenkirstytyksen jälkeen. Ei ole kuitenkaan epäilystäkään siitä etteikö uusi hallitus tekisi kaikkensa tavallisen pienen avuttoman rivijäsenen hyväksi!

Tässä on perinteinen hallituksen jäsenten omakätinen esittely.

Sonja Björkbacka

puheenjohtaja
tiedekuntaneuvoston jäsen

Hallituksen virkaiältään vanhin ja siten itseoikeutetusti puheenjohtaja. Ainoa UDK:n hallituksen jäsen, joka omistaa palan kivettynyttä dinosauruksen paskaa.

Pauliina Murtonen

taloudenhoitaja

Minun on nyt sitten määrä huolehtia UDK:n tuloista ja menoista ja kuten kirjanpitokurssin tiukka vetäjä sanoi: "Olla se inhottava kuittien vaatiija". Mutta maalaisjärkeäkin saa kuulemma käyttää – ikävä vaan kun en ole maalla asunut. Mutta eiköhän homma ala sujua, kun vain pääsee alkuun. Pahimmassa tapauksessa tyhjennän vain tilit ja lähden Etelä-Amerikkaan suojelemaan sademetsiä.

Otto Auranen

Asiasanan vastaava toimittaja
laitosneuvoston jäsen

Asiasanan otin vastuulleni koko syyslukukauden kestäneen pohdinnan jälkeen. Vielä viime kesänä tämä homma tuntui totaalisen mahdottomalta. Lehden linja on tekijänsä näköinen. Jos Asiasana oli Määttäsen aikana pelkkää cyberspacea, virtuaalitodellisuutta ja postmodernia, niin tänä vuonna lehti on luul-

tavasti täynnä sosiologiaa, rakennetta, merkitystä, vuorovaikutusta...

Jarna M. Hara

sihteeri

- Hallituksen virallinen HULLU NAINEN (Huittisista)
- Pidän laulamisesta ja Gin tonicista (kummasta seuraa kumpi?)
- Sihteeri jumalan armosta ja olosuhteiden pakosta
- Juttuseuraa kaivatessasi pettämätön
- Pyrin tekemään kaikki sihteerin tehtävät (mitkä tehtävät?) parhaani mukaan, minkä muilta kiireiltäni joudan
- MOTTONI, joka ei mitenkään liity hallituksessa työskentelyyn, kuuluu: Tosinainen uskoo ikuisen rakkauteen –joka kerta.

13

PS. Luonnekuvauksen laati lähes kokonaan eräs Marita, joka on tuntenut minut jo 11 vuotta hyvin, itseasiassa hän tuntee minut paremmin kuin tunnen itse itseni.

Sami Sahramies

tiedotusvastaava
varapuheenjohtaja
laitosneuvoston jäsen
yliopiston kirjaston johtokunnan jäsen
koulutusohjelmatyöryhmän jäsen

Joo.... Je suis l'archange de Dieu, o troupe rustique, ja silleen. Olen edelleen ilmeisesti se sama kliinisesti testattu, tyhjiöpakattu ja desinfioitu sahamies, joka olen ollut jo muutama vuoden. Tehtäviänikin hoidan aina joskus, kun jaksan/ehdin. Tänä vuonna niitä ei ainakaan ole turhan vähän tullutkaan, joten mitenkään käy... Ai niin, kirjastoista en silti pidä vieläkään.

Harri Alanne

liikuntavastaava

2. kulttuuri- ja virkistysvastaava

Uutena liikuntavastaavana toimenkuvaani kuuluu organisoida kaikkien kahden liikuntavuoroa käyttävän UDK:laisen toimintaa. Lisäksi kerään Mika Waltarin tuotantoa ja terrorisoin ihmisiä kamerallani. Toisena kulttuuri- ja virkistysvastaavana etenkin kaikki virkistykseen liittyvät seikat ovat lähellä sydäntäni.

Satu Tolonen

opintovastaava

koulutusohjelmatyöryhmän jäsen

Nimeni on Satu Tolonen ja olen UDK:n uusi opintovastaava. K&i-opinnot aloitin viime syksynä mutta yliopistoelämää olen harjoitellut aiemmin Joensuussa kolmisen vuotta. Tulin aineyhdistykseen mukaan, koska haluan osallistua jollain lailla yhteiseen toimintaan. Hallituksen kokouksissa on hyvä tilaisuus

14 nähdä ja kuulla saman alan opiskelijoita ulkopuolelta oman piirin sekä saada tietoa yleensäkin erilaisista asioista, juoruista ja sen sellaisista. Luultavasti tulemme järjestämään kevään kuluessa saunaillan, teatterikäynnin tai muuta mukavaa. Toivon etenkin, että ekavuotisetkin tulisivat mukaan, jos vain halua on. Ja näin opintovastaavana olen tietenkin valmis auttamaan kaikissa opintoihin liittyvissä asioissa. Kuun-

teluapua on ainakin tarjolla!

Matti "E" Säteri

sosiaalivastaava

Vihainen ja nälkäinen kenkäfetisisti.

Riitta Kettunen

1. kulttuuri- ja virkistysvastaava

Riitta, 25, kulttuuri- ja virkistysvastaava kertoo tarinansa: "... ja hiljaisuus laskeutui painostavana päällemme, katseet porautuivat nöyrästi vaipuneisiin otsiimme. Kakkukin odotti syöjäänsä. Pohdin hetken, totesin tehneeni hullumpaa, ja vastasin myöntävästi... uusi UDK:n hallituksen jäsen oli nähnyt päivänvalon".

Satu-Maaria Litukka

Nimeni on Satu-Maaria ja olen jäsen ainejärjestömme hallituksesta. Olen ekavuotinen ja jouduin tähän jäsen-asemaan kovan painostuksen ja lievän "pikkujoulutilan" hyväksikäytön vuoksi. Itse kuulun yliopiston vähemmistöön eli olen aito ja alkuperäinen, paljasjalkainen tamperelainen. Pysin välttämään nääs nääs-puheita, sillä täytyyhän nykyään sopeutua mahdollisimman neutraalisti joukkoon. Siitä huolimatta itseäni kiukuttaa Aviisissa muutama numero sitten ollut juttu, jossa alamme opiskelijoita kuvailtiin sanomalla, että heitä ei huomaisi vaikka heihin törmäisikin. Niin huomaamattomaksi en itseäni, enkä ketään muutakaan luokittelisi. Tähän opinahjoon olen joutunut ihan sattumanvaraisesti, eikä itselläni ole mitään kokemusta kirjastotyöstä. Luontaisesta laiskuudestani huolimatta vietän mieluusti aikaani "opiskellen" tai ainakin koululla "palloillen". Joskus saat-
taa tulla eteen koulutusohjelman vaihdos tai sitten vielä radikaalimpi muutos, mutta mie-
luiten katson asioita eteenpäin päivä kerrallaan. Saapa sitten nähdä...

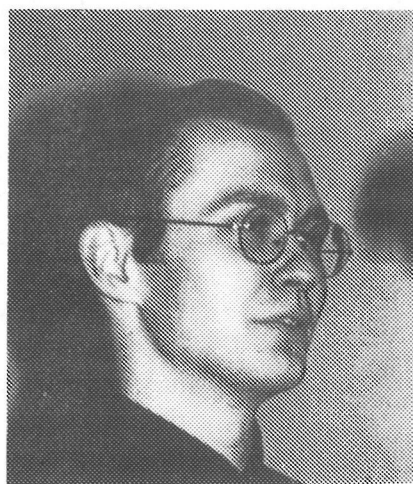
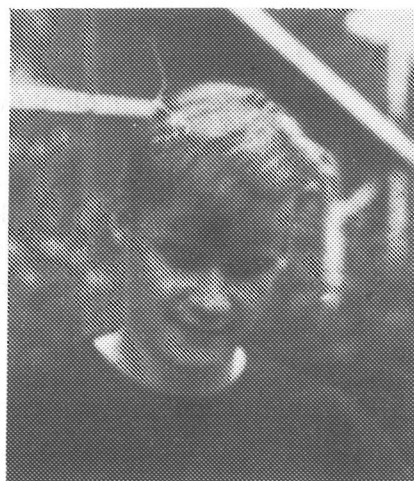
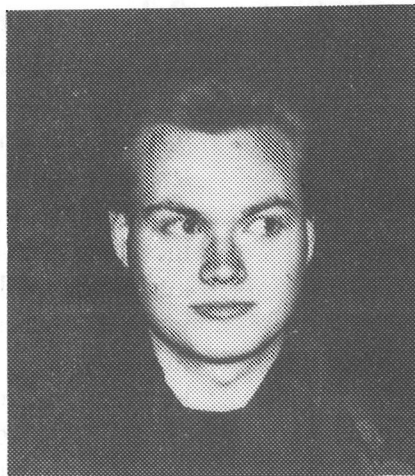
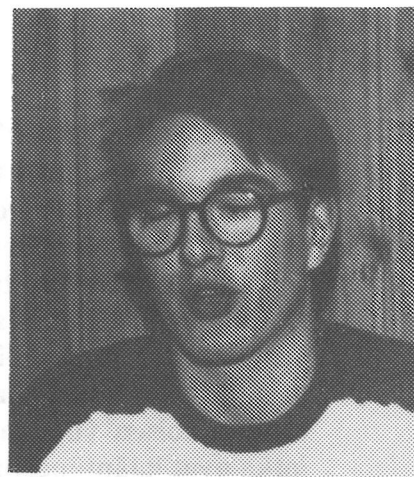

Sonja Björkbacka
Jarna Hara
Satu Tolonen
Satu-Maaria Litukka

15

Otto Auranen
Harri Alanne
Riitta Kettunen

Pauliina Murtonen
Sami Sahramies
Matti "E" Säteri

takinkääntäjät

Otto & Matti

Takinkääntäjät on Asiasanan introspektiivisesti orientoitunut kolumnipalsta, jonka avulla kirjastotieteen ja informatiikan opiskelijat/opettajat sekä alalla työskentelevät ihmiset voivat tulla tietoisemmiksi ajattelunsa ja toimintansa implisiittisistä perusteluista ja "sokeista pisteistä". Kirjoittajat ovat kaksi perusteellisen turhautunutta toisen vuoden k & i-opiskelijaa jotka ovat kääntäneet takkinsa ja heittäytyneet sosiologeiksi. Tällä palstalla he kertovat miksi.

Lukuisat ihailijamme ovat ilmaisseet kiihkonsa saada ihailijakuvan Takinkääntäjistä omaan lehteensä. Toimitusteknisistä syistä jättikokoista värilakanaa tuskin löytyy Asiasanan välistä vielä ensi kesän keskiviikkonaan. Sen sijaan seuraavaan numeroon lupamme tunkea kuvan itsestämme, optimaalisen edustavan tietenkin!

Olemme erittäin tyytyväisiä siihen että
16 saimme aikaan edes jonkintasoista keskustelua. Vaikka sen laatu ei toistaiseksi olekaan vähimmäskään määrin verrannollinen määrään, on suunta kuitenkin oikea: aivotoimintaa on havaittavissa

Asiasanan entinen vastaava toimittaja Markus Määttänen katsoi aiheelliseksi kommentoida debytointiamme – kiitettävän nopeasti, jo samassa numerossa. Oletettavasti hän tunsi

potkun syvällä sähköisessä sielussaan. Hän keskittyi puolustamaan väitettään: "Tieto on postmodernin yhteiskunnan arvokkainta pääomaa" (tästä kts. Aittola&Pirttilä 1989).

Myönnämme olleemme yksisilmäisiä ankuroidessamme kritiikkimme vain Platonin tiedon määritelmään, ikäänkuin se olisi ainoa, ylihistoriallinen ja definitiivinen. Eihän kielessä tosiaankaan immanentisti ole mitään merkityksiä, ne muuttuvat kieltä käyttävien ihmisten ja kulttuurien mukana. Mutta keskustelu on melko toivotonta, jollei edes sanojen denotaatiosta ole minkäänasteista yksimielisyyttä. Määttänen toi julki kommentissaan omat denotaationsa sanoille "tieto" ja "informaatio". Valitettavaa onkin, että yritys luisui ase-eroottisten päiväunien ja scifin – splatterpunkin – hurmeiseen pseudo-postmodernistiseen rämeikköön. Määttänen oksentaa visionsa "kaikkialla riehuvasta informaatiopyörremyrskystä", "päälle vyöryvästä panssarivaunusta" ja "konetuliaseiden laukauksien rätinästä". Informaatio on "jotakin, joka kehoittaa meitä pelastamaan nahkamme taistelussa", tieto taas "jotakin sellaista jolla taistelu saadaan loppumaan". Haluaisimme ymmärtää, minkä vuoksi Määttänen haluaa nähdä postmodernin yhteiskunnan pelkkänä taistelutantereena ja sitoa vielä tiedon ja informaation määritelmät siihen? Mitä erityisen postmodernia on taistelussa, panssarivaunussa ja konetuliaseissa? Eivätkö ne ole pikemminkin modernin ajan ilmiöitä?

Kirjastotieteen ja informatiikan syytöksenä toteamme, että alan opetuksessa otetaan esille

skandaalimaisen vähän informaation varastoinnin ja käyttöönsaaton rajoitusten yhteiskunnallisia syitä ja seurauksia. "Arvovapaasti" tyydytään aina välillä mainitsemaan, että joihinkin informaatiopalveluihin tai kirjastoihin on suurimmalla osalla kansalaisia rajoitettu pääsy tai ei pääsyä lainkaan.

Suurin osa kysymyksistä on yhä auki: miksi kaikkea informaatiota ei ole vapaasti saatavissa, mitä rajoituksista seuraa, mihin rajoitusti saatavaa informaatiota käytetään, kuka sitä käyttää, mitä tälle asialle voidaan tehdä. Positivistisen tieteen periaatteiden mukaisesti, "puolueettoman tieteen" myyttiä varjellen k & i-ala asettuu kiltisti käytettäväksi: meille ei kuulu mitä informaatiolla tehdään, ja kuka tekee. Tuskinpa Max Weberkään tieteen arvovapauden vaatimuksessaan tarkoitti aivan tätä. Alan opetuksessa olisi syytä ruveta lukemaan myös Jürgen Habermasia (1987).

Voitaisiin huomata, ettei informaatio (ja myös tieto) ole mitä tahansa neutraalia massaa, vaan väistämättä ja aina erilaisiin intresseihin sitoutunutta. Olemmeko väärässä?

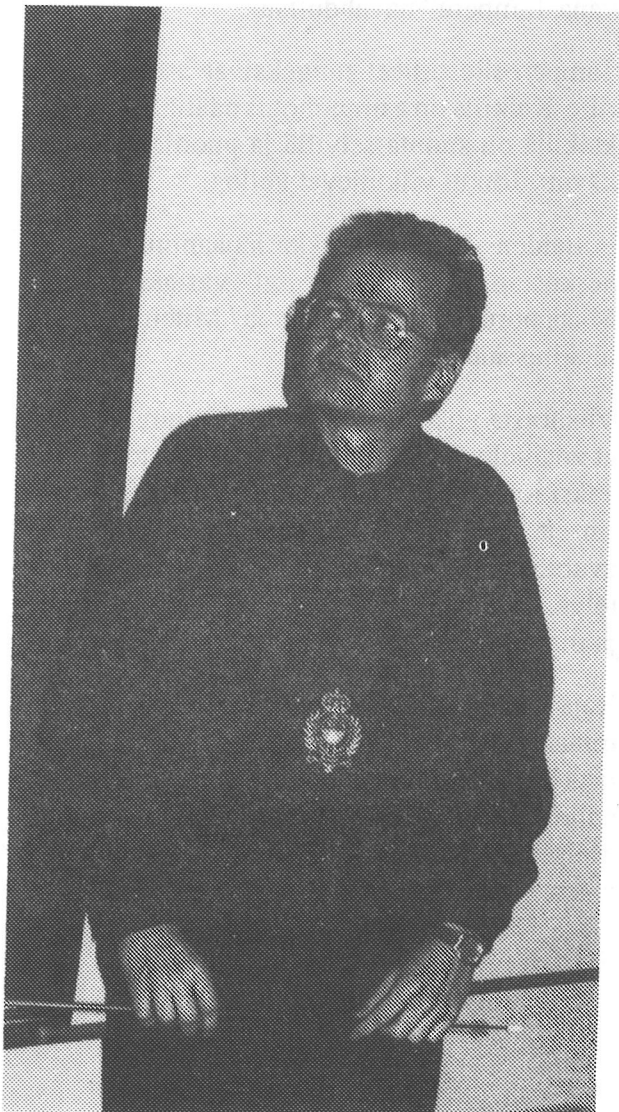
Lähteet:

Aittola, Tapio & Pirttilä, Ilkka: *Tieto yhteiskunnassa. Tiedonsosiologinen tarkastelu*. Helsinki, 1989.

Habermas, Jürgen: *Knowledge and Human Interests*. Cambridge, 1987.

Määttänen Markus: Tiedosta ja informaatiosta. Kommentti Takinkääntäjille. *Asiasana* 4/92.

Töttö, Pertti: *Werner Sombart ja kiista kapitalismin hengestä*. Tampere, 1991.

kreisi tuttu?

Juha Holopainen

Valkoista maisemaa yhdessä suunnassa, toisessa suunnassa vihertävä pellonreuna. Kumpareen takana näkyy lisää peltoja, keväältä lähtien viljapeltoja. Peltojen välissä ojia, välillä puron levyisinä, välillä leveinä ojina. Ojiin sataa. Pelloille sataa.

Kaikki satanut lumi ei mahdu fasetteihin. Lisäksi on vanhaa, eilen satanutta lunta. On sulamatonta viimeviikkoista lunta. Ja on sulavaa lunta. Miten tämä on mahdollista? Vastahan tein jaon isolaatteihin.

18

Jostakin kuuluu kolinaa. Joko lumiaura nyt

tulee puhdistamaan peltoja? Ei, ei ei vielä. Lumiukotkin ovat vielä tekemättä. Eikä lunta ole edes tarpeeksi! Pi-pi-piip-pi-pi-piip-pi-pi-pi.

Vielä tovi, vielä edes kaksi sekuntia. Edes kaksi minuuttia... Pi-pi-piip-pi-pi-piip-pi. Toks. On noustava kellon huutoon. Tai myöhästyn Tampereen junasta. Valot! Häikäisyn lomasta yritän nähdä kellotaulua. Pieni viisari osoittaa jonnekin viiden tienoille, isompi viittoo kohti kattoa. On tempaistava: Neljä-kolme-kaksi-yks-ylös!

Kahvinkeitin päälle – ja aamutoimiin. Kuka tuo on? Se harjaa hampaita samaan tahtiin niin että tukka väräjä. No kai se joku on. Siltä tutulta se kyllä näyttää. Vielä kyllä jäisin pelolle pystyttämään lumiukkoja ja linnaa. Lumilinnaa.

Keitin rupsuttaa jotain sanoakseen. Kuumaa vettä kuppiin, virta pois ja leivänviipale ja pullaa. Viipale makkaraa ehtii sekin levähtää vain hetken leivällä. Pian sekin on matkalla.

Junassa alkaa videoelokuva. Ohi vilistää asemia. Välillä juna jarruttaa, ja silloin elokuvas-ta vyöryy viipale tajuntaan asti. Torkut takel-televat, äänet miksautuvat jossain... ”Hämeenlinnasta tulleiden liput” ja ”Toijalas-ta tulleiden liput” ja ”olkaa hyvät”. ”Seuraa-vana Tampere” havahduttaa.

Tampereelle tulleet tungeksivat asemalaitu-rille. Kaikilla on aamutohotus päällä. Melkein kaikilla on suunta selvillä ja puolilaukkaava käynti. Jotkut vilkuilevat kelloa.

Portaiden jälkeen porukka hajaantuu. Yhdet keskustan suuntaan, toiset vastakkaiseen. Mistä porukka tiesi jakaantua? Miten se tuns-i luokitussäännöt?

Viisitoista yli alkaa seminaari. Tutummat asi-at vilahtelevat, oudommat jäävät toistosilmu-kaksi jonnekin. Uppo-oudot ylittävät pusku-rin ja valahtavat käsittelyyn. Aspektien avaruus keinuttaa. On tulkintaa ja seinien siir-telyä. Lähtevätkö möykyt päässäni sulamaan ja muuntumaan uusiksi möhkäleiksi?

Raja ylittyy peräperää muutaman kerran. Se-minaarista tulee luento, luennosta tentti, ten-tistä harjoitus ja harjoituksista paluumatka ju-nalle. Rajoilla on kiinnostavaa sumeutta. Maisemaa, jossa aika iteroituu. Kuten pellolla loska.

kirja-arvostelu: verikekkerit

Matti E. Säteri

Tiesitkö, että vampyyreitä on oikeasti olemassa?

Uskotko zombeihin?

Oletko jo ihastunut Ted Bundyn viehkoon hymyyn?

Jos vielä epäröit vastata: "Tottakai!", sinun pitäisi lukea Harto Hännisen ja Marko Latvasen opus Verikekkerit (Otava 1992).

Alanimekkeellä "Kauhun käsikirja" varustettu kirja on ensimmäinen varteenotettava suomenkielinen yritys kauhukulttuurin hurmeisen kirjon sullomiseksi tiiviiseen, tosin ylikasvaneeseen paperback-muotoon. Sen luonnoton hinta (210,- Suomalaisessa kirja-kaupassa 19.2.1993) estää tosin alasta kiinnostuneen köyhän opiskelijan hankkimasta sitä kirjahyllynsä kauhistikseksi, ja ainoaksi tavaksi saada se käsiinsä jää norkoilu kirjaston palautushyllyjen liepeillä.

Kirja ei ole tarkoitettu pelkästään kauhufriikeille – vaikka hekin muodostavat mittavan kuluttajaryhmän – vaan mielenkiintoista faktaa sisältävänä kenelle tahansa joka haluaa tietää kauhukulttuurista jotain enemmän.

Sisälmykset rakentuvat kohtalaisen selkeästi: kirja sisältää johdannon lisäksi yhdeksän lukus jotka esittelevät kukin yhden kauhukulttuurin alan (luku "Verta ja valkosipulia" käsittelee vampyyreja, "Haudasta pois ja syömään" tietenkin kannibaalizombeja...). Luvuissa kauhu luokitellaan siis kauhua aiheuttavien toimijoiden mukaan – ihan käyttökelpoinen metodi.

Luvut paneutuvat aihepiirin yleisen esittelyn jälkeen kunkin kammutuksen historian käsittelyyn: kartoitetaan ilmiön totuudellisuutta ja uskomuksia siitä, sen esiintymistä kansanpe-

rinteessä ja folkloressa, tuodaan esille historiallisia, aikanaan totena pidettyjä käsityksiä eri yhteiskunnissa ja aikakausina (esimerkkinä vaikkapa noitavainojen syitä). Erikseen käsitellään ilmiön merkitystä kauhufiktion kentällä ja sen vaikutusta taiteissa, kirjallisuudessa ja elokuvassa sekä muilla nykykulttuurin alueilla. Lisäksi kirjassa on muutama lyhyt artikkeli joissa paneudutaan esim. maskeerausguru Ton Savinin ja espanjalaisten pornografisten ihmissusielokuvien näyttelijä/ohjaaja Waldemar Daninskyn töiden ullottuvuuksiin.

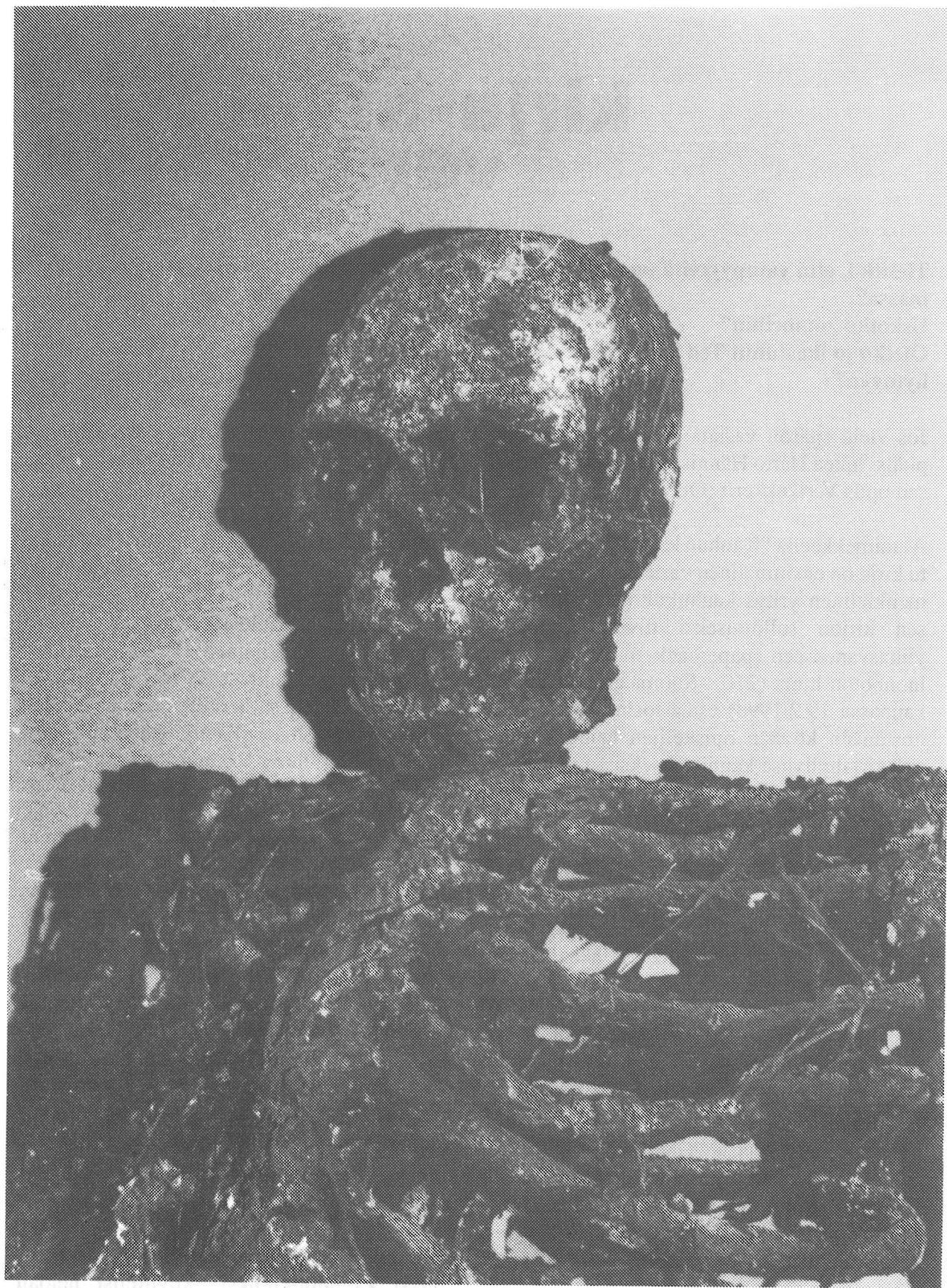
Kirjaa on hauska lukea ja sen parissa vierii helposti tunteja kerrallaan. Hyväksi menetelmäksi siihen tutustumisessa ilmeni sisällysluettelon tarkastelu ja herkullisimman kohdan valinta: miten olisi vaikkapa "Kävelyllä zombin kanssa", "Ihmissyönnin ihanuus ja kurjuus", "Kulmahampaiden repimä valkokangas", "Modernit avaruusniljakkeet" tai "Geriatritkot villiintyvät"?

Kirjoittajien mukaan kirja on käsikirja jonka tehtävänä on toimia

uskalikon karttana kauhun maailmaan. Hyvä niin. Kuitenkin he olisivat voineet sisällyttää teokseensa kunnolliset lähdeviitteet, sillä kirjan luvut ja varsinkin niiden historialliset osat sisältävät kiehtovia faktoja joiden jäljittämisen lähdeteoksista kiinnostaisi ainakin ainakin allekirjoittanutta ja varmasti ketä tahansa "vakavaa" kauhuharrastajaa.

Koska kirjoittajat kutsuvat itseään "vanhemmiksi kauhututkijoiksi" kuvittelisi heidän pyrkivän luomaan teokseensa jonkinlaista tieteellistä otetta. Vaikka kirjoittajat eivät metsästäisikään tieteellisiä tieteellisiä meriittejä (mitä minäkään en en oikeastaan usko), poh-

19

20

justustyön uskottavuuden ja tekstin luotettavuuden vuoksi, jotta välttyttäisiin ”musta tuntuu niinku että tästä tulee sellanen fiilis niinku” –argumentoinnin mukanaan väistämättä tuomalta pseudohistoriatieteen lemahdukselta, ja jotta kirjasta olisi myös hyötyä sen tuoman ilon lisäksi, tulisi käytettyihin lähteisiin kiinnittää edes hiusen verran huomiota ja antaa lukijallekin mahdollisuus niihin tutustumiseen.

Laajan ja huolellisen historiallisen pohjatyön uskottavuus kärsii nimittäin lähteiden puutteellisesta dokumentoinnista. Tekstissä lähteet on mainittu vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi niistä ei ole lainkaan mainintoja.

Lähdeviittaukset mahdollistaisivat kirjan tehokkaamman käytön hakuteoksena ja vakavankin horrorharrastuksen apuna. En suinkaan kuvittele käsilläolevan teoksen voivan toimia monografiana kaikkien käsittelemiensä alojen osalta, kaikista kauhukulttuurin muodoista joita se sivuaa, enkä myöskään oletta sen toimivan kaikenkattavana sekundäärilähteenä – kansainvälisiä laadukkaita bibliografioita ja myöskin hakuteoksia, toisin kuin kirjoittajat johdannossa väittävät, on runsaasti saatavilla – mutta kirjan painoarvo kuitenkin kasvasi lähteiden tunnantarkan luetteloinnisen myötä.

Kirjan loppuosa koostuu erilaisista luetteloista joiden merkitys ja käyttö eivät välttämättä kaikilta osin selviä pitkänkään tutkiskelun jälkeen ja pohdinnan jälkeen. ”Bibliografinen” osuus on artikkelien aihepiireittäin luokiteltu ja sisältää tuntemattomaksi jäävällä logiikalla valikoituja teoksia – kronologisessa järjestyksessä (julkaisu- tai valmistumisvuoden mukaan). Mistään ei käy ilmi ovatko lueteloidut teokset kauno- vai tietokirjallisuutta. ”Bibliografia” ei myöskään toimi lähdeluettelona, sillä siitä ei tunnu löytyvän edes tekstissä mainittuja teoksia. Bibliografiset viitteet ovat päin persettä.

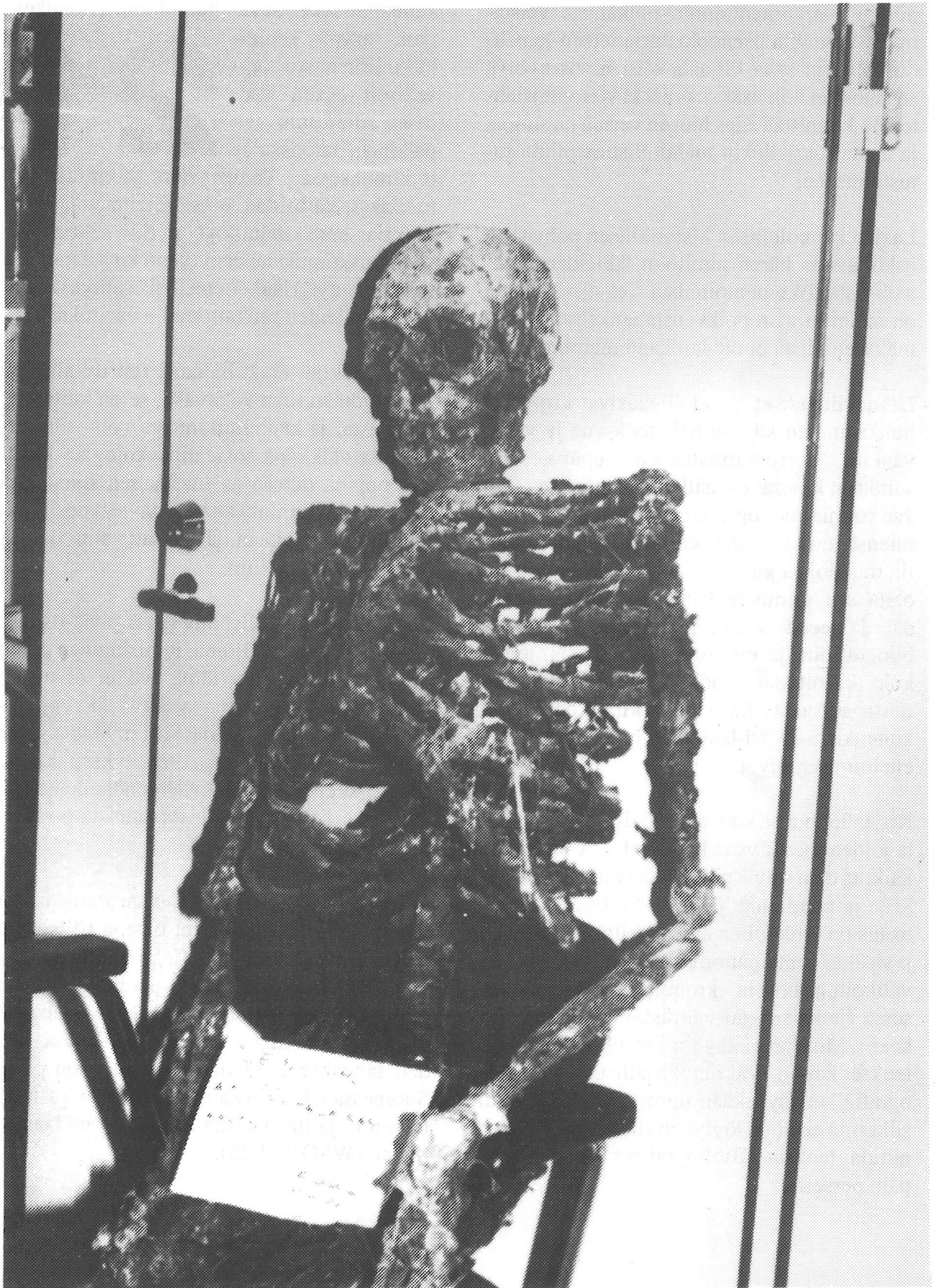
Tämä kritiikki on ymmärrettävä informaation saatavuuden puolesta sauhuamiseksi, ei ansiokkaan kirjan lyttyynlyömiseksi. Tekijöiden kannattaisikin ottaa huomioon tekemänsä työn arvo: kauhukulttuurin nosto ”lapsellisen roskan” asemasta sille kuuluvaan paikkaan taiteissa ja tutkimuksessa. Vampyyrien tutkimus, esimerkiksi, kartoittaa kansanperinnettä, uskomuksia, ennakkoluuloja; pyrkii selittämään vääriä uskomuksia; etsii (ja on kirjan mukaan jopa löytänyt!) lääketieteellisiä selityksiä elävien kuolleiden rauhattomalle vaellukselle.

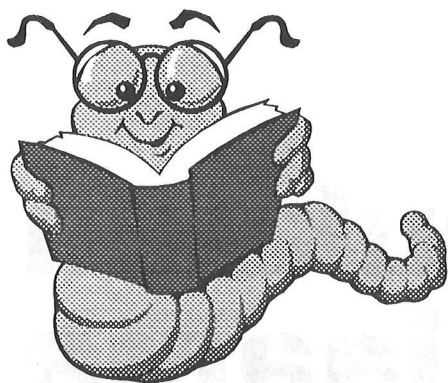
21

Vaikka tekijät eivät haluaisi (tai uskaltaisi!) ottaa työtään liian vakavasti, se on kuitenkin arvokasta, ja kauhututkimusta voitaisiin tarkastella vaikkapa sosiaalipsykologian käsittein oppina tieteen asemasta, sen sijaan että kahlittaisiin mihinkään pelottavaan positivistiseen pakkopaitaan ja viskattaisiin tieteen homeisiin kellareihin...

Kauhututkijoilla olisi siis syytä pitää itseään arvokkaan työn tekijöinä, ihmiskunnan pelon kartoittajina: vaikka tämä työ ei olisikaan välttämättä ”tieteellisen” vakavaa ja ryppyotaisista, voisivat sen tekijät silti myöntää ja ottaa vakavasti sen arvon ja merkityksen ja erotautua siten selvästi erichvondänikeneistä, charlesberlitzeistä ja muista aidoista pseudotieteilijöistä.

Mikään teos, jossa viimeisenä esitellään – ja ylistetään taivaisiin – Bret Easton Ellisin romaani *American Psycho* (joka on kiistämättä 1990-luvun merkittävin kaunokirjallinen tuote) ei saisi joutua tyrnätyksi yhdenkään nipottavan kriitikon hengentuoksissa. Toden sanoakseni, käsillä oleva kirja on paras Suomessa julkaistu kauhua käsittelevä asiapii-toinen kirjallinen sitten Eino Railon Haamulinna (WSOY 1925).

Henkilökohtaiset ilmoitukset

koonnut Vesa Taimi

Moicca kaikki kovat luokittajat koko maassa. Tai ainakin Pälkäne Cityssä! Tämä juttu no just teille. Hei Doku miten kävi sen murjaanin kanssa Silja Symphonyllä? Maikki, älä enää indexoi itseäsi pöydän alle! Ja Zara miten olis pienet uusinnat Deweyn merkeissä! Terveisiä tiedätte kyllä keneltä (eh-eh). P.S. Eh-eh.

Nimimerkki "Eh-eh"

Lamaan, hallitukseen, työttömyyteen ja krooniseen rahapulaan kyllästynyt kirjastoalan opiskelija etsii purkautumiskanavaa aggressioilleen. Jos siis pidät lempeästä piikittelystä, purevasta ironiasta, törkeistä solvauksista ja päivittäisistä tempaisuksista daijuun, niin ota yhteys. TAI MUUTEN MINÄ OTAN!

Nimimerkki "Aaah, jo helpotti...."

Erikoisvälineet erikoistuneelle kirjastonhoitajalle. Valikoimastamme mainittakoon nahkakantiset YKL-painokset, kirjastoverkkosukat, erikoissuuret valokynät ja Juomu-turvakirjamuovit (makuina banaani, porkkana, kurkku ja hedelmäpommi). Jälleen varastossa myös pumpattava Kati erikoishintaan. Tilaukset toimitetaan kaukopalvelun kautta huomaamattomasti väärällä nimellä ja väärään osoitteeseen.

Libraries for Lust Oy, PL 607, 33101 Tampere

Hei te 18-65-vuotiaat kirjastokundit ja -gimmat. Täällä odottelee yhteydenottojanne yks 18-65-vuotias Tsöde Helsingin Yliopiston Kirjaston bibliografisen osaston luettelointityöryhmän standardinumerojaoksesta. Diggaan CD-ROMeista, hypermediasta ja Bon Jovista. Kymmenelle ekalle faxaajalle varma vastaus.

P.S. Pidän erityisesti rillipäisestä kakkulajengistä, joilla on lasit ja joille optikko ei ole vain yksi uusi ruma sana. Piilolinzzit alkoot vaivautuko! Ja tämä koskee erityisesti teitä Högå Kangasalta ja Bultsi Lempäälästä! Te ootte inhottavia! Haistakaa fasetti!

Nimimerkki "18-65 -vuotias Tsöde HYKin bibliografisen osaston luettelointityöryhmän standardinumerojaoksesta"

kutsumuksen ohjaama

Otto Auranen

Lehtori Kai Ekholm viihtyy jälleen tänä keväänä Vaasan yliopistossa. Viime vuonna Ekholmin virkaa hoiti kirjastonhoitaja Kari Eloranta. Tällä kertaa viransijaisuutta haki kolme ihmistä, joiden joukosta laitosneuvosto valitsi YTM Maija Klapurin.

Maija Klapurin ammattialan valinta ei ollut minkäänlaista ajelehtimista tai hakuammuntaa. Hän luonnehtii k & i-alaa täysin selväksi valinnaksi, suoranaiseksi kutsumustyöksi. Tampereen yliopistoon hän pyrki ja pääsi tuoreena ylioppilaana 1970-luvun lopulla. Pääsykoekirjojen lukemista helpotti tuntuvasti kuuma kesä, joka veti ihmiset uimarannalle eikä Pilkanmaan sivukirjastoon, jossa Klapuri oli töissä.

1970-luvun lopulla kirjastotieteen ja informatiikan laitos ei ollut koolla pilattu. Profes-

24 soriksi tuli tuolloin suomalaisen kirjastokoulutuksen toteemi Marjatta Okko, nykyisestä laitoksen väestä figureerasivat Kalervo Järvelin ja Pertti Vakkari. 70-luvulla tunnetusti osallistuttiin koko yhteiskunnassa, eikä yliopisto ollut poikkeus. Selkeä yhtymäkohta nykyopiskelijoihin löytyi rahasta, jota 1970-luvullakin oli vähän.

työelämä kutsuu

Vuonna 1980 Klapuri sai valmiiksi kirjastotutkinnon. Seuraavana vuonna hän aloitti Helsingissä Säteilyturvakeskuksen (Stuk) kirjaston amanuenssina (työnimeke tosin oli

tutkimusassistentti). Ura oli nousussa: nopeasti Klapurista tuli kirjastonjohtaja, ja Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen hän toimi Stukin tutkijana ja toimiston päällikkönä keskuksen valvontaosastolla. Säteilyturvakeskuksessa Klapuri työskenteli kaikkiaan kuusi vuotta. Välillä hän pistäytyi Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosaston kirjastoamanuenssina vuosina 1983–85 ja valmistui yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi ilman suurempaa dramatiikkaa keväällä 1985.

Huvittavana piirteenä Stukissa oli työnantajan luottamus Klapurin tutkintoa kohtaan. Tutkijana hän oli vastuussa mm. säteilyvalvontaraporttien julkaisemiseen liittyvistä asioista, toimistopalvelujen organisoinnista ja uusien toimistotyöntekijöiden rekrytoinnista. Lisäksi hänet katsottiin päteväksi toimimaan 80 fyysikon ja kemistin työsuojelupäällikkönä (!).

Vuonna 1988 Stuk vaihtui Valtionhallinnon kehittämisskeskukseen (VKK), Klapurista tuli VKK:n kirjaston informaattikko. VKK:ssa alettiin tuolloin huomata tutkimuslaitosten ja virastokirjastojen työntekijöiden avuttomuus tehtäviensä edessä. Nämä ”kirjastonhoitajat” olivat kirjavan koulutuksen saaneita virkamiehiä, joille oli annettu tehtäväksi hoitaa organisaationsa kirjastoa ilman mitään alan

koulutusta. Ihmisiä oli otettu myös suoraan työttömyyskortistosta ”kirjastonhoitajiksi”. Seuraukset olivat paikoin surkuhupaisia. Klapuri kertoo esimerkin VKK:N kirjastosta. Sinne oli tullut erään ministeriön kirjastosta vastuussa oleva työntekijä etsimään apua. Hän ei tiennyt mitään kirjastotyöstä, eikä edes omistanut kirjastokorttia. Klapuri olikin mukana työryhmässä, joka alkoi järjestää viikon intensiivikursseja virastojen ja tutkimuslaitosten kirjastonhoitajille. Suosio ylitti kaikki odotukset: suunniteltujen kahden tai kolmen kurssin sijaan on järjestetty jo viisi.

opetustyö alkaa

VKK:ssa Klapuri oli opettanut mm. keskuksen järjestämällä atk-kursseilla. Se ja aikuiskasvatuksen ja puheopin sivuaineopinnot olivat avuksi, kun Klapuri aloitti Suomen liikemiesten kauppaopiston (SLK) tuntiopettajana vuonna 1991. SLK:ssa on kaksivuotinen kirjastolinja, jolla oli kaksi opettajaa. Opistosta tuli ammattikorkeakoulu syksyllä 1992, ja kirjastolinja lopetetaan. Kirjastokursseja voi kuitenkin valita toisena tai kolmantena opintovuonna, kunhan ensin opiskelee yleisaineita.

Maija Klapuri sanoo hakeneensa viransijai-

suutta osaksi aloittamiensa lisensiaattiopintojen, osaksi ammattikorkeakoulujen epävarman kirjastokoulutustilanteen takia. Opetusohjelmassa hänen vastuullaan ovat opintojaksot A6 (Tiedonlähteet) ja A12b (Kotimainen kirja- ja kulttuurituotanto ja yleisten kirjastojen kokoelmatyö) sekä kaksi proseminaariryhmää. Vertailu keskiasteen ja korkeasteen opettamisen välillä on vielä hankalaa, sillä lukukausi on melko alussa. Klapuri pitää kuitenkin keskiasteen oppilaitosten didaktiikan ja pedagogiikan perinteitä selvempinä ja vahvempina kuin yliopistojen. Yliopistop opiskelijoita hän kehuu fiksuiksi, mutta väittää yllättäen heitä myös auktoriteettiuskoisemmiksi kuin keskiasteen opiskelijoita.

k & i-alan koulutuksesta

Koulutusohjelman arvioimista Klapuri pitää itselleen liian vaikeana, vaikka onkin huomannut siinä yhden vakavan puutteen. Minikäänlaista k & i-alan tarpeisiin sovellettua johtamis- ja hallinnointiopetusta ei koulutusohjelmasta löydy. Hän itse tajusi moisen koulutuksen tarpeen työskennellessään Stukissa ja VKK:ssa. Koulutusohjelman nimen ja ”painopistealueiden” muuttamisen suhteen Klapuri on aika skeptinen. Kyse ei ole siitä, että koulutusohjelma valmistaisi vääränlaisia ihmisiä. Nykyiset työmarkkinat eivät vedä, oli koulutusohjelma millainen tahansa. Klapuri ei myöskään ryhdy arvioimaan sitä, pitäisikö kirjastonhoitajakoulutus siirtää kokonaan ammattikorkeakoulujen tehtäväksi. Kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen muuttaminen tutkijakouluksi epäillyttää häntä tohtorityöttömyyden takia.

Ammattikorkeakoulujen elinkelpoisuuden miettiminen on Klapurin mukaan liian aikaista. Niiden antama kirjastoalan koulutus ei hänen mielestään kuitenkaan ole mikään uhka alan yliopisto-opetukselle. Kyse on lähinnä siitä, tarvitseeko k & i-ala kolmen tason työntekijöitä: keskiasteen kirjastovirkailijoita, ammattikorkeakoulujen kirjastonhoitajia ja

25

yliopistojen kandidaatteja. Ammattikorkeakouluissa Klapuria ärsyttää suunnittelun ja koordinoinnin puute. Esimerkiksi eri oppilait-

26

tosten kirjastoaineiden opettajat eivät ole keskenään yhteistyössä, vaan touhuavat kukin omalla tahollaan. Klapuri

toivookin k & i-alan koulutuksen kokoavaa suunnittelua. Tolkuttoman keskinäisen kilpailun myötä saattaa mennä ”lapsi pesuveden mukana”.

työajan ulkopuolella

Harrastukseksaan Klapuri ilmoittaa luonnon- ja eläintensuojelun. Hän on Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen jäsen ja eläinsuojeluyhdistys Vihreän ristin hallituksen jäsen. Arkkikokemusta eläimistä hän hankkii kotona kilpikonnien, hamsterin ja kahden gerbilin parissa. Hän on myös Suomen tieteellisen kirjastoseuran virastokirjastojen työryhmän sekä koulutusjaoston jäsen. Opiskeluaikanaan Klapuri oli aktiivisesti mukana kristillisessä opiskelijatoiminnassa.

jim - tulevaisuuden kulkuri

Juha Holopainen

Onko hän informaattikko, jolle tulevaisuus on täällä jo tänään? Tai siellä, sillä Jim toteuttaa itseään rapakon takana Jenkkilässä. Sopi-siko malli Suomessa sovellettavaksi?

Tapasin Jimin yli kolme vuotta sitten TV-ohjelmassa polkemassa paikallisen esikaupunkilähiön halki. Hänen kulkuneuvonsa näyttää huippuunsa viritetyltä turbomallilta teemasta polkupyörä. Onpa pyörän peräpellissä varoituksen sanoja jostakin pellettomastakin.

Kuten niin usein käy, muistuttavat isäntä ja lemmikki toisiaan. Nyt he pitävät molemmat erikoisen kovasti liikkumisesta vaihtelevaisen maisemien poikki. Pyörää seuraa näpsäkänoloinen peräkärry, joka on tupaten täynnä piipittävää ja vilkkuvaa tekniikkaa. Sen päätehtävänä on mahdollistaa ja sujuvoittaa yhteydenpitoa antennien kautta.

Jim kertoo ohjelmassa yhdistäneensä taitonsa, tietonsa, toimeentulonsa ja harrastuksensa ja pyöräilevänsä suunnilleenpuolen Suomen kokoisen kotivaltionsa alueella. Milloin tahansa hänen asiakkaansa voivat saada häneen yhteyden joko soittaen tai sähköpostitse. Polkiessaan tasapainotetulla ja tärinävaimennetulla ajokillallaan Jim saattaa liikennettä seuraillen käyttää pyörämikroaan ja tarkkailla ruutua kevytvisiiriin heijastuvasta kuvasta.

Tarpeen tullen hän pystyy olemaan yhteydessä asiakkaisiin ja ottamaan yhteyden satelliitin kautta tietokantoihin.

Satelliittiyhteydet vaativat ajon keskeyttämistä, joten Jim yhdistää pyörän lepotauot omiinsa. Lepotauolla hän antaa antennien automaattisesti suuntautua satelliittiin ja toteuttaa sitten tiedonhaut. Tauon aikana hän näyttää myös vastauksia ja viestejä asiakkaidensa sähköpostilaatikoihin ja suunnittelee päivän ajoreittiä paikallisasiakkaiden tapaamiseksi. Tauolla voi myös nauttia välipalaa tai vilkkaista televisiosta mielihjelmaa ja uutisia.

Parasta työpyöräilyssä Jimin mielestä on, että samalla hoituvat hänen kuntonsa ja liikkumisen tarpeensa ja että laskujen maksuunkin kertyy taaloja asiakkailta. Hän pääsee pyörällään myös näkemään paikkoja, jotka jäisivät muuten kokonaan näkemättä ja kokematta.

Jim liikkuu ja asuu ilmastoltaan Suomea leudommalla ja ehkä myös sateettomammalla seudulla, jossa toimii useita pitkälle erikoistuneita ja taitotietovaltaisia yrityksiä ja julkisia laitoksia. Seudulla on lisäksi runsaasti tuotekehittely- ja tutkimushakuista toimintaa. Silti – tai ehkä juuri siksi – lie paikallaan kysyä, sopisiko ideaa Suomessa sovellettavaksi kenties kesäaikoina.

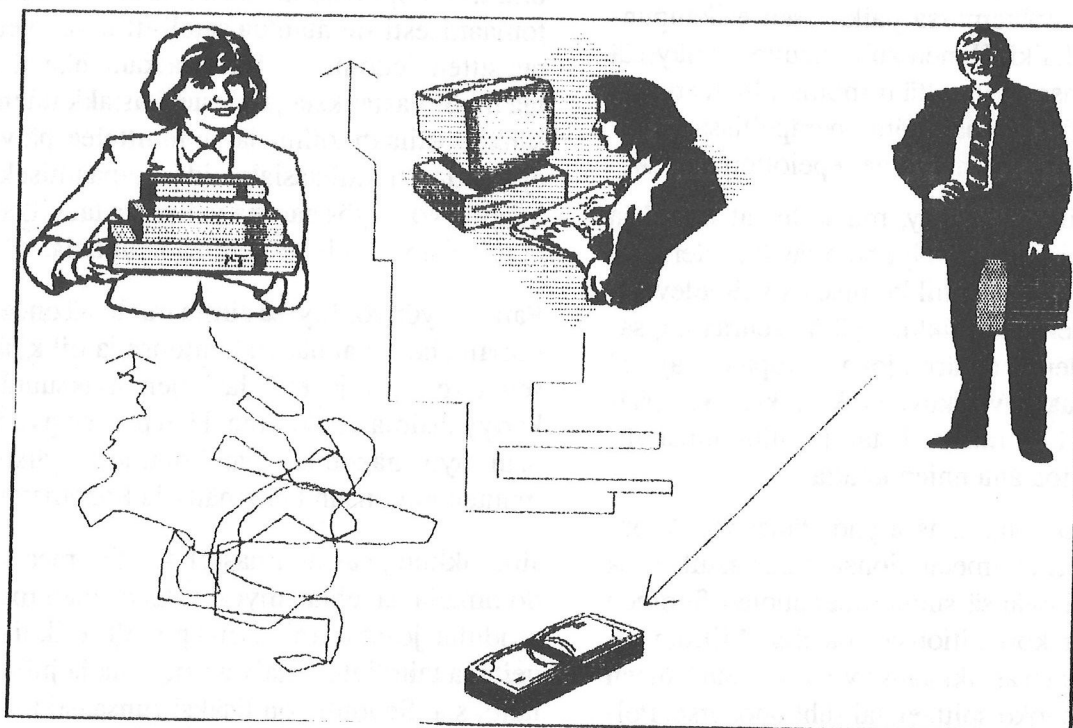
populistista pohdittavaa

Alla näet kolme tyypillistä suomalaista, joilla on yhteinen ongelma. He kaikki tarvitsevat rahaa. Kirjastonhoitaja Riitta (R) haluaisi välttämättä ostaa tänäkin vuonna uusia kirjoja ja tarvitsee sitä varten 300.000 markkaa. Informaatikko Noora (N) puolestaan haluaisi tänä vuonna palkkaa yhteensä yli 100.000 markkaa. Pankinjohtaja Christopher (C) haluaisi entisten möhläyksiensä peittelemiseen 10.000.000.000 markkaa. Kaikki kolme haluaisivat yhteiskunnan maksavan viulut. Nyt on kuitenkin käynyt niin hassusti, että rahaa ei riitä kaikille, vaan kahden on jätävä ilman. Selvitä nuolia seuraamalla kuka saa rahat ja kirjoita vastaus postikortille. Kierrä postikortti rullalle ja teippaa kortti niin ettei se enää oikene. Näin sinulla on veikeä lyhyt pieni putki, jonka läpi voit tirkistellä naapureidesi tekemisiä ja sitten moralisoida niitä muiden ahdasmielisten pikkusielujen kanssa.

R

N

C

Teksti: Vesa Taimi

Grafiikka © WordPerfect Corporation, Salt Lake City, Utah, USA. A Registered trademark.

Kuvien esittäminen vankiloissa, öljynporauslautoilla ja päivähoitopaikoissa kielletty.

KUUKAUDEN PÄHKINÄ

Hupsista. Kirjastonhoitajan oppaan kirjoittaja on mielenhäiriössä sekoittanut keskenään standardikysymysten standardivastaukset. Yritä Sinä löytää oikea vastaus oikeaan kysymykseen tai päinvastoin:

Anteeksi, mutta täälläkö tehdään
niitä tietokantahakuja?

Mitä jos menisitten samantien vetämään
oikein perskännit, kun olette jo noin
hyvällä alulla?

Toimiiko tuo kopiokone viitosen
kolikoilla?

Sen sijaan, että maleksitte täällä häiritse-
mässä ihmisiä niin voisitte painua takaisin
Venäjälle/Somaliaan/Bosniaan

Löytyykö teiltä Korkeimman oikeuden
päättös 35/1989

Joko tekin nyt olette vapaalla jalalla?

Onko kirjastotoimenjohtaja paikalla?

Ja minä kun luulin, että te haluatte luettelon
Suomen plastiikkakirurgeista.

Voiko mikrofilmejä kaukolainata?

Seuraava asiakas.

Vesa Taimi

29

UDK GOES GOPHER!

UDK:ta koskevaa tietoa on nyt myös saatavilla **Gopher**-tietopalvelimesta hakemistosta Ainejärjestöt->UDK.

Gopherin käynnistyskomento kielolta on **gopher**. Liikkuminen hakemistoissa tapahtuu kursorinsiirtonäppäinten ja Enterin avulla. Lisää tietoa gopherista saat esimerkiksi Laitoksen ilmoitustaululta (tietokantaohjeiden vieressä).

Kommentteja, ehdotuksia ja kyselyitä ottaa mielellään vastaan Sami Sahramies (lisasa@uta.fi)

Harjoittelija rakastuu

TYKYTYKKÄÄTYKYTYKKÄÄTYKYTYKKÄÄTYKYTY,

HARJOITTELIJALLA ON RAKKAUS-
SUHDE ITSEÄN KAKSI KERTAA
VANHEMPAAN, NAIMISSA OLEVAAN
KIRJASTOVIRKAILIJATTAREEN!

JOS JOKU SAISI
TIEDÄÄ, SIITÄ NOUSISI
SKANDAALI...

... AJATELLA,
KIRJASTOVIRKAILIJAAN!

SEN TÄYTYY OLLA HERMOJARAAS-
TAVAA: VEKKEILYÄ, VALEHTELE-
MISTA, ODOTTELUA, SALAISIA, KIIH-
KEITÄ SYLEILYJÄ, PIKAISIA SUU-
DELMIÄ JA HYVÄILYJÄ PIILOSSA
RUNOHYLLYN TAKANA... JA KUKA
TIES MITÄ!

MIKSI MINULLE EI
KOSKAAN KÄY NIIN?

ÄLÄ SITTEEN OTA SITÄ SUHDETTA
LIIAN VAKAVASTI, POIKASENI.
MUUTEN VOI KÄYDÄ HULLUSTI
KUN SE JOSKUS PÄÄTTYY.

ENHÄN MINÄ HÄNTÄ
OMISTAA HALUA. MINÄ
RAKASTAN HÄNTÄ JA
TAHDON ETTÄ HÄN
ON ONNELLINEN.

OLETKOHAN SINÄ NYT AIVAN
VARMASTI YMMÄRTÄNYT, MITÄ
RAKKAUDELLA OIKEIN
TARCOITETAAN?

Harjoittelija rakastuu, osa II

**udk ry
kirjastotieteen ja
informatikan laitos
pl 607
33101 tampere**